

СЕКЦІЯ 3 КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ, МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Клименко О.А.,

начальник відділу МНДЦ з проблем боротьби з організованою злочинністю при
Раді національної безпеки і оборони України, кандидат юридичних наук

Заходи протидії корупції міжнародного рівня

У міжнародних антикорупційних конвенціях передбачено різноманітні заходи протидії корупції, які передусім передбачають декілька головних напрямів, зокрема: по-перше, передбачення відповідальності (законодавче визначення, криміналізація) відповідних корупційних правопорушень; по-друге, всіляке сприяння боротьбі з корупцією та посилення її ефективності, зміцнення механізмів, необхідних для того, щоб відвертати, викривати, карати і викорінювати корупцію; по-третє, заохочення та підтримка міжнародного співробітництва й технічної допомоги в запобіганні корупції та в боротьбі з нею, зокрема в поверненні активів; по-четверте, заохочення чесності, відповідальності й належного управління громадськими справами й державним майном; по-п'яте, створення ефективних засобів правового захисту осіб, яким заподіяно шкоду внаслідок корупційних дій, з метою надання таким особам можливості захищати свої права та інтереси, включаючи можливість отримання компенсації за заподіяну шкоду.

Конвенції ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 року у Главі II визначає заходи щодо запобігання корупції, які, зокрема, включають: участь суспільства у протидії корупції, створення належного управління державними справами й державним майном, чесність й непідкупність, прозорість й відповідальність, встановлення й заохочення ефективних видів практики, спрямованої на запобігання корупції; періодичне проведення оцінки відповідних правових інструментів й адміністративних заходів; створення органу або органів із запобігання та протидії корупції; функціонування надійної системи державної служби та створення Кодексу поведінки державних посадових осіб; забезпечення системи функціонування державної закупівлі й управління державними фінансами; державну звітність; заходи стосовно судових органів й органів прокуратури; запобігання корупції в приватному секторі; заходи щодо недопущення відмивання коштів тощо. Поряд з цим згадана Конвенція передбачає: а) криміналізацію низки корупційних діянь і питання здійснення правоохоронної діяльності, захисту свідків, експертів і потерпілих, співробітництва з правоохоронними органами та співробітництва між національними органами та приватним сектором (Глава III); б) врегулювання міжнародного співробітництва, включаючи питання подолання перешкод, які можуть виникнути в результаті застосування законодавства про банківську таємницю, видачі осіб, передачі засуджених осіб, взаємної правової допомоги, передачі кримінального провадження та спеціальних методів розслідування (Глава IV); в) заходи щодо повернення активів (Глава V); г) технічну допомогу й обмін інформацією (Глава VI).

Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 27 січня 1999 року містить багато положень щодо заходів протидії корупції, які є аналогічними до Конвенції ООН проти корупції, акцентуючи увагу на: 1) заходах, яких необхідно вжити на національному рівні; 2) контролі за виконанням; 3) міжнародному співробітництві.

Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією від 4 листопада 1999 року встановлює такі заходи протидії корупції, які вимагають від держави-учасниці передбачити у своєму внутрішньому законодавстві для осіб, яким заподіяно шкоду внаслідок корупційних дій, право на порушення судової справи з метою отримання повної компенсації за заподіяну шкоду. Така компенсація може охоплювати матеріальні збитки, втрачену вигоду та немайнову шкоду.

Більше того, деякі інші міжнародні конвенції також можуть містити антикорупційні положення та виробляти заходи протидії корупції. Зокрема, Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 року передбачає норми про: а) криміналізацію корупції (ст. 8), зобов'язуючи держави-учасниці вживати такі законодавчі та інші заходи, які можуть знадобитися для того, щоб визнати в якості кримінально караних низку діянь, коли вони вчиняються навмисно; б) запровадження заходів проти корупції (ст. 9), тобто законодавчих, адміністративних або інших ефективних заходів для сприяння добросовісності, а також для попередження і виявлення корупції серед публічних посадових осіб і покарання за неї (крім цього, держави-учасниці мають сприяти у наданні своїм уповноваженим органам незалежності, щоб перешкодити неправомірному впливу на їхні дії).

Слід зауважити, що заходи протидії корупції міжнародного рівня не є вичерпними, їх необхідно систематично переглядати, коригувати та вдосконалювати, зважаючи на тенденції корупції у світі та ефективні практики боротьби з цим негативним явищем.